

**«Кыргыз Республикасынын айрым мыйзам актыларына (Кыргыз
Республикасынын Аба кодексине, Кыргыз Республикасынын
салыктык эмес кирешелер жөнүндө кодексине жана Кыргыз
Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 11-сентябрындагы
“Мамлекеттик ишканалардын ишин тартипке келтирүү тууралуу” №468
токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү жөнүндө»
Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын долбооруна
МААЛЫМКАТ-НЕГИЗДЕМЕ**

1. Максаттар жана маселелер

Кыргыз Республикасынын ушул Мыйзам долбоорунун (мындан ары – Мыйзам долбоору) максаттары жана милдеттери Кыргыз Республикасынын Аба кодексине Кыргыз Республикасынын аба мыйзамдарын өркүндөтүүгө багытталган өзгөртүүлөрдү киргизүү, жарандык авиациянын эл аралык уюмунун (мындан ары - ИКАО) эксперттеринин сунуштарын аткаруу, Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 20-майындагы "Кыргыз Республикасынын жарандык авиацияны башкаруу системасын өркүндөтүү жана авиациялык каттамды өнүктүрүү боюнча чаралар жөнүндө" ПЖ№158 Жарлыгын аткаруу болуп саналат.

2. Баяндоочу бөлүк

Кыргыз Республикасынын Президентинин 2022-жылдын 20-майындагы "Кыргыз Республикасынын жарандык авиацияны башкаруу системасын өркүндөтүү жана авиациялык каттамды өнүктүрүү боюнча чаралар жөнүндө" ПЖ№158 Жарлыгына (мындан ары – Жарлык) ылайык Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жарандык авиация мамлекеттик агенттиги (мындан ары-Мамлекеттик агенттик) түзүлгөн жана Мамлекеттик агенттик төмөнкү милдеттерге жооптуу ыйгарым укуктуу мамлекеттик орган болуп саналып, аныкталган:

- Кыргыз Республикасынын Жарандык авиация чөйрөсүндө бирдиктүү мамлекеттик саясатты иштеп чыгуу жана ишке ашыруу;
- жарандык авиация уюмдарынын ишин жөнгө салуу, жарандык авиацияны жана аба транспортун стратегиялык өнүктүрүү боюнча документтерди иштеп чыгуу жана ишке ашыруу;
- жарандык авиация уюмдары тарабынан Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актыларынын, улуттук стандарттарынын жана ИКАОнун авиация жаатындагы стандарттарынын сакталышын координациялоо, көзөмөлдөө жана контролдоо;
- ИКАОдо жана жарандык авиация жаатындагы башка эл аралык уюмдарда Кыргыз Республикасынын мамлекеттик кызыкчылыктарын өкүлдүк кылуу жана коргоо;
- учуулардын коопсуздугун жана авиациялык коопсуздукту камсыз кылуу, жарандык авиациянын авиациялык персоналын даярдоо

маселелери жана жарандык авиация жаатындагы башка аспекттер боюнча чет мамлекеттердин тиешелүү органдары менен өз ара мамиле карым-катташты түзүү.

Ошону менен бирге, жарандык авиация жаатындагы мамлекеттик саясатты ишке ашыруу боюнча ыйгарым укуктар жана Кыргыз Республикасынын жарандык авиациясын башкарууга байланышкан функциялар, ошондой эле "Кыргызэронавигация" мамлекеттик ишканасынын жана И.Абдраимов атындагы Кыргыз авиациялык институтунун ишин координациялоо, башкаруу жана контролдоо мамлекеттик агенттикке өткөрүлүп берилген.

Ушуга байланыштуу мыйзам долбоорунда Кыргыз Республикасынын Президентинин жогоруда аталган Жарлыгына ылайык келтирүү үчүн тиешелүү өзгөртүүлөрдү киргизүү каралган.

Алсак, Аба кодексинин 4 жана 7 - беренелери ылайык келтирилген, анда "колдонуу чөйрөсү" 4-беренедө Кодексти жөнгө салуу жана колдонуу так баяндалган жана 7- беренедө жарандык авиация жаатындагы ыйгарым укуктуу органдын аныктамасы тиешелүү түрдө баяндалган, ошого жараша Кодекстин 8 жана 9-беренелери күчүн жоготту деп табылган.

Практика көрсөткөндөй, Кыргыз Республикасынын аба мыйзамдарын натыйжалуу аткарууну камсыз кылуу, ошондой эле эл аралык ченемдерге ылайык келтирүү үчүн айрым өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү зарылдыгы пайда болду.

Мыйзам долбоорунда колдонуудагы Кодексте колдонулган терминдерди жана аныктамаларды алып салуу каралган жана бардык техникалык терминдер менен туюнтмалар алардын кадимки эл аралык пайдаланылышына жана Кыргыз Республикасында кабыл алынган жарандык авиациянын эл аралык уюмунун Эл аралык стандарттарында камтылган аныктамаларга ылайык чечмеленет деген жаңы редакцияда берилген. Мындай мамиледе өзгөрүп жаткан жагдайларга байланыштуу тез-тез мыйзамдык түзөтүүлөргө кайрылуунун зарылдыгы болбойт жана жарандык авиация субъекттеринин өз ишинде терминдерди жана сөз айкаштарын пайдалануусун жеңилдетет.

Ошондой эле Мыйзам долбоорунда жарандык авиация жаатындагы бардык катышуучулардын функцияларын, укуктарын жана милдеттерин натыйжалуу укуктук жөнгө салуу үчүн "Жарандык авиация органынын ыйгарым укуктары" 10-беренесин өзгөртүү каралган. Мындан тышкары, укуктук жөнгө салуу жарандык авиация органы тарабынан Кыргыз Республикасынын аба мыйзамдарынын талаптарынын толук сакталышына натыйжалуу туруктуу көзөмөлдү жана контролду камсыз кылууга тийиш. Ушуну менен бирге аткаруу бийлигинин органы болуп саналган жарандык авиация органынын статусу жогорулайт жана өзүнө Кыргыз Республикасынын Жарандык авиация чөйрөсүндөгү мамлекеттик жөнгө салуу жана көзөмөлдөө функцияларын бириктирет, ошондой эле жарандык авиация чөйрөсүндөгү мамлекеттик саясатты ишке ашыруу функцияларын бекемдейт.

Кыргыз Республикасы 1992-жылы Эл аралык жарандык авиация жөнүндө конвенцияны ратификациялаган, ошону менен ИКАОнун мүчөсү болгон жана жарандык авиация жаатындагы эл аралык принциптерди жана стандарттарды сактоого милдеттенме алган. ИКАО Эл аралык аренада жөнгө салуучу катары жыл сайын жетиштүү сандагы стандарттарды, жол-жоболорду жана документтерди кабыл алат. ИКАОго катышуучу өлкөлөр, анын ичинде Кыргыз Республикасы бул стандарттарды кабыл алууга жана аларды өзүнүн улуттук мыйзамдарына киргизүүгө милдеттүү. Ошентип, ченемдик документтер иш жүзүндө ИКАО тарабынан иштелип чыгууда, ал эми Кыргыз Республикасы аларды өзүнүн жергиликтүү шарттарына жана жергиликтүү практикасына ылайыкташтырууга тийиш.

Чет өлкөлөрдүн практикасы көрсөткөндөй, ИКАОнун стандарттарына жана сунуш кылынган практикасына ылайык ишти кыйла натыйжалуу жүзөгө ашыруу үчүн жарандык авиация органы эл аралык органга, юридикалык жана жеке жактарга бул стандарттарды жана сунуш кылынган практиканы аткаруу боюнча ыйгарым укуктарды бере алат.

Ушуга байланыштуу мыйзам долбоорунда жарандык авиация органы белгиленген компетенциянын алкагында эл аралык органга, юридикалык жана жеке жактарга жарандык авиациянын эл аралык уюмунун стандарттарын жана сунуш кылынган практикасын, ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарын, стандарттарын жана эрежелерин аткаруу боюнча ыйгарым укуктарды, ошондой эле сертификациялоо боюнча өзүнүн милдеттерин аткаруу үчүн өткөрүп бере ала тургандыгы жөнүндө 10-беренеге толуктоолорду киргизүү каралган, жарандык авиация органы башка органдарды уюштурууга/түзүүгө жана алардын ортосунда милдеттерди так бөлүштүрүү менен өз функцияларын аткарууну аларга өткөрүп берүүгө укуктуу.

Бүгүнкү күндө Мамлекеттик агенттиги ИКАОнун кезектеги толук масштабдуу аудитине даярдык көрүү боюнча интенсивдүү иштерди жүргүзүп жатат, бул Аба кодексине өзгөртүүлөрдү киргизүү үчүн биринчи кезектеги негиздердин бири болуп саналат. ИКАОнун мүчөсү катары Кыргыз Республикасы белгиленген аудиттен өтүү үчүн ИКАОнун стандарттарына жана сунушталган практикасына ылайык келүү зарыл. Кыргыз Республикасынын Аба Кодексинде негиз болуучу ченемдик укуктук акт катары бир катар аспектилер бар, алар өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду талап кылат, бул Кыргыз Республикасынын Авиациялык эрежелерин жана башка ченемдик укуктук актыларын ИКАОнун стандарттарына жана сунуш кылынган практикасына ылайык келтирүүгө негиз түзөт жана андан ары ИКАО аудитин жагымдуу өткөрүү жана жалпысынан жарандык авиация системасын өнүктүрүү үчүн негиз түзөт.

Дүйнөлүк тажрыйба көрсөткөндөй, көпчүлүк өлкөлөрдө негизги принциптерди гана белгилеген кыскача жалпы мыйзам бар, мында толук жоболор дайындалган административдик органдын ыйгарым укуктарына ылайык чыгарылган Эрежелерде берилет.

Алсак, мыйзам долбоорунда "аба кемелери" 6-главасына өзгөртүүлөрдү киргизүү каралган, анда 3-берене жаңы редакцияда берилген: "аба кемесин каттоо, каттоо жөнүндө сертификат берүү, Кыргыз Республикасынын аба кемелеринин реестрин жүргүзүү, мамлекеттик таануу белгилерин пайдалануу, аба кемесин каттоодон чыгаруу Кыргыз Республикасынын тиешелүү Авиациялык эрежелери менен белгиленет" жана ошого байланыштуу ушул главанын 37, 38, 39 жана 40-беренелери күчүн жоготту деп табылат, бул беренелердин ченемдери Кыргыз Республикасынын Авиациялык эрежелеринде системалаштырылган жана структураланган. Ошондой эле Аба кодексинин 11, 49, 62,72, 83, 138-беренелерине өзгөртүүлөрдү киргизүү сунушталат.

Мыйзам долбоорунда учкучсуз учуучу аппараттар боюнча толуктоолор, Кыргыз Республикасынын жарандарынын ичинен экипаж мүчөлөрү жок болгон учурда экипаждын курамына чет өлкөлүк жаранды тартуу боюнча өзгөртүүлөр, аэродром аймагынын айланасында канаттуулардын топтолушун азайтууга багытталган чараларды көрүү боюнча тийиштүү иштерди жүргүзүү боюнча тиешелүү органдарга жана башка адамдарга жоопкерчилик жүктөө сыяктуу бир катар жаңылыктар каралган, чет өлкөлүктөргө жана чет өлкөлүк компанияларга Кыргыз Республикасында жарандык авиацияда өз ишин толугу менен жүзөгө ашырууга мүмкүнчүлүк берүү боюнча өзгөртүүлөр, авиакомпанияларга аба кемесине билеттердин санын аба кемесиндеги орундардын санынан ашык сатууга чектөөлөрдү караган толуктоолор көрсөтүлгөн.

Кыргыз Республикасынын Президентинин Администрациясынын Жетекчисинин 2022-жылдын 11-майындагы 123 тескемеси менен Кыргыз Республикасынын аймагында учкучсуз учуучу аппараттардын комплекстерин (мындан ары-УУА) өнүктүрүү жана пайдаланууну регламенттөө үчүн укуктук базаны иштеп чыгуу боюнча ведомстволор аралык жумушчу топ түзүлгөн. Иш Кыргыз Республикасынын Коопсуздук кеңешинин секретариатынын инспектору – М.Т. Таалайбековдун жана Ички иштер министрлигинин Баңгизаттарды мыйзамсыз жүгүртүүгө каршы күрөшүү кызматынын уюштуруу-аналитикалык башкармалыгынын башкы адиси - Т.А. Исаковдун жетекчилиги астында жүргүзүлдү. Ведомстволор аралык жумушчу топтун ишинин жыйынтыгы боюнча КРАЭ-6 "Аба кемелерин эксплуатациялоо" Кыргыз Республикасынын Авиациялык эрежелерине "Учкучсуз учуучу аппараттар" IV бөлүгү менен толуктоо негизинде өзгөртүүлөрдү киргизүү долбоору иштелип чыккан, ошондой эле ведомстволор аралык жумушчу топ тарабынан Аба кодексине, тактап айтканда "учкучсуз аба кемелери" 21-беренесине өзгөртүүлөрдү киргизүү сунушталган, буга байланыштуу мурда колдонулган "учкучсуз аба кемесинин" ордуна "учкучсуз учуучу аппарат" түшүнүгү киргизилген. Мындан тышкары кайтарылуучу объекттердин үстүнөн учкучсуз учуучу аппараттардын учууларынын кайтарылуучу объекттеринин тизмеси Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинети тарабынан бекитилет жана Кыргыз

Республикасынын Мамлекеттик күзөт чөйрөсүндөгү ыйгарым укуктуу органы менен макулдашылат деген ченем бекитилген.

59-статьяда "кызматкердин күнөөсүнө далилдер болгон учурларды кошуп албаганда" деген сөздөр алынып салынган. Бул сөздөрдүн алынып салынышынын мааниси ушул берененин максаты маалыматтарды жана учуу коопсуздук маалымат менен камсыз кылуу боюнча тиешелүү кызматкерлерди жазалоо эмес, дем берүү болуп саналат.

Учуулардын коопсуздугу жөнүндө маалыматтарды берүүнүн натыйжалуу тутумдары жарандык авиация органы жана тейлөө провайдерлери учуулардын коопсуздугун камсыз кылуунун учурдагы жана потенциалдуу кемчиликтерин жана коркунучтуу факторлорду четтетүү үчүн зарыл болгон актуалдуу маалыматтарга жана Маалыматтарга жетүү үчүн кызматкерлердин өз каталары жана тажрыйбалары жөнүндө азыркы жана келечектеги билдирүүгө даярдыгын камсыз кылууга жардам берет. Бул жумушчулар учуу коопсуздугу жөнүндө маалыматтар жана маалыматтар учуу коопсуздугунун деңгээлин сактоо жана жогорулатуу максатында гана колдонулаарына ишене турган чөйрөнү түзүү аркылуу камсыз кылынат.

Аба кемесинде учуулардын коопсуздугун камсыз кылуу маселеси боюнча мыйзам долбоорунда "Медициналык текшерүү" 80-беренесине толуктоо киргизүү каралган, эгерде авиациялык персонал оорунун, травманын, чарчоонун жана башка себептердин натыйжасында алардын дене-бойу жана акыл-эс жөндөмдөрү азайганын сезсе, өз милдеттерин аткаруудан карманууга, ошондой эле алкоголь, баңги заттар жана башка психостимуляциялоочу заттар сыяктуу психотроптук заттардын таасири астында учууларды өндүрүү же тейлөө менен байланышкан милдеттерди аткарууга тыюу салууга тийиш.

Авиациялык персоналды даярдоого, сертификациялоого, аларды квалификациялык текшерүүгө жана аба кемесинин командиринин ыйгарым укуктары сыяктуу башка маанилүү маселелерге байланыштуу маселелер кодификацияланган актынын деңгээлинде бекитилиши керек, анткени бул маселелер учуулардын коопсуздугунун талаптарын сактоо маселелерине түздөн-түз тиешеси бар.

Ушуга байланыштуу аба кемелеринин экипажынын курамын аныктоо боюнча талаптарды белгилөөчү ченемдер Кодекстин долбоорунда 83-беренедө Кыргыз Республикасынын жарандарынын ичинен учуу экипаждарынын мүчөлөрү жок же жетишпеген учурда аба кемелеринин учуу экипажынын курамына чет өлкөлүк жарандарын тартуу катары каралган.

Кодекстин долбоорунда 98-беренеге өзгөртүүлөрдү киргизүү, аэродромдун эксплуатантынан тышкары жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына жана аэродромдун районунда иш жүргүзгөн башка жактарга учуулардын коопсуздугу үчүн аэродром аймагынын айланасында канаттуулардын топтолушун азайтууга багытталган чараларды көрүү боюнча тиешелүү иштерди жүргүзүү боюнча жоопкерчиликти жүктөө болуп каралган. Аэродромдордун аймагында канаттуулардын массалык чогулушунун коркунучу аба кемесинин канаттуулар менен кагылышуусу аба

кемесинин бөлүктөрүнүн бузулушуна жана кырсыкка алып келиши мүмкүн экендиги менен түшүндүрүлөт. Аэродромдун эксплуатанты канаттуулардын топтолушуна шарт түзгөн шарттарды азайтуу боюнча чараларды көрөт. Бирок эксплуатанттын укуктары аэродромдун аймагы менен чектелген жана аэродромдун аймагында иш жүргүзгөн жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, юридикалык жана жеке жактардын карамагында болгон аэродромдун жанындагы аймактарга жайылтылбайт. Ушуга байланыштуу канаттуулардын массалык чогулушуна каршы күрөшүү боюнча жоопкерчиликти аэродромдун аймагында иш жүргүзгөн тиешелүү жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарына жана ишканаларга жүктөө болжолдонууда.

2022-жылдын 20-майындагы Кыргыз Республикасынын Президентинин ПЖ№158 Жарлыгынын милдеттеринин бири жарандык авиацияны башкаруу системасын өркүндөтүүнүн жана авиациялык байланышты өнүктүрүүнүн маанилүүгү – Кыргыз Республикасынын жарандык авиациясын өнүктүрүүгө багытталган чет өлкөлүк инвестицияларды тартуу үчүн жагымдуу шарттарды түзүү болуп эсептелет.

Ушуга байланыштуу, Кыргыз Республикасынын жарандык авиациясын өнүктүрүүгө тиешелүү даражада багытталган чет өлкөлүк инвестицияларды тартуу үчүн жагымдуу шарттарды түзүү максатында мыйзам долбоорунда Кодекстин 138-беренесинде эгерде авиакомпаниядагы чет өлкөлүк жеке же юридикалык жактардын катышуу үлүшү авиакомпаниянын уставдык капиталынын 49 пайызынан ашпаган шартта, чет өлкөлүк жеке жана юридикалык жактардын катышуусу менен авиакомпаниялардын юридикалык жактарын ачууну чектеген ченемди алып салуу каралган.

Европа бирлигинин "кара тизмесинен" чыгуу боюнча иш-чараларды өткөрүү, ИКАОнун эксперттеринин отчетторунда көрсөтүлгөн кемчиликтерди жоюу боюнча иш-чараларды жүзөгө ашыруу, Жарандык авиация жаатындагы экономикалык, илимий-техникалык жана инновациялык саясатты ишке ашыруу боюнча мамлекеттик агенттиктин алдына коюлган милдеттерди натыйжалуу ишке ашыруу максатында ушул Мыйзам долбоору менен жарандык авиация уюмдары үчүн Кыргыз Республикасынын Аба кодексинин 12-беренесинде көрсөтүлгөн атайын каражаттардын милдеттүү төлөмдөрү жөнүндө Кыргыз Республикасынын Салыктык эмес кирешелер жөнүндө кодексине өзгөртүүлөрдү киргизүү каралган.

Бул долбоор кабыл алынган учурда Аба кодексинин 12-беренесинде каралган каражаттар жарандык авиация тармагын өнүктүрүү үчүн мамлекеттик агенттиктин атайын эсебине багытталат, ошону менен жогоруда көрсөтүлгөн бардык иш-чараларды ишке ашыруу үчүн жагымдуу шарттарды түзөт.

Ошондой эле, мыйзам долбоорунда Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 11-сентябрындагы №468 "Мамлекеттик ишканалардын ишин тартипке келтирүү тууралуу" токтомуна Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жарандык авиация мамлекеттик агенттигинин карамагында турган мамлекеттик ишканаларды

ушул токтомдун иш-аракетинен чыгаруу тууралуу өзгөртүүлөрдү киргизүү каралган.

Мыйзам долбоору жарандык авиациянын бардык субъекттеринин сунуштарын жана сын-пикирлерин эске алуу менен Мамлекеттик агенттиктин атайын түзүлгөн жумушчу тобу тарабынан иштелип чыккан.

Бул мыйзам долбоорун кабыл алуу Кыргыз Республикасынын башка ченемдик укуктук актыларына өзгөртүүлөрдү киргизүү зарылчылыгына алып келбей тургандыгын белгилей кетүү зарыл.

3. Мүмкүн болуучу социалдык, экономикалык, укуктук, укук коргоочулук, гендердик, экологиялык, коррупциялык кесепеттердин божомолдору

Кыргыз Республикасынын бул Мыйзам долбоорунун кабыл алынуусу терс социалдык, экономикалык, укуктук, укук коргоочулук, гендердик, экологиялык, коррупциялык кесепеттерге алып келбейт.

4. Коомдук талкуунун жыйынтыктары жөнүндө маалымат

"Кыргыз Республикасынын ченемдик укуктук актылары жөнүндө" Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 22-беренесине ылайык бул мыйзам долбоору Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин расмий сайтына жайгаштырууга жөнөтүлгөн, ошондой эле Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетине караштуу Жарандык авиация мамлекеттик агенттигинин расмий сайтына жайгаштырылган.

5. Долбоордун мыйзамдарга шайкеш келүүсүнө талдоо

Сунушталган Мыйзам долбоору колдонуудагы мыйзамдардын ченемдерине, ошондой эле Кыргыз Республикасы катышуучусу болуп саналган, белгиленген тартипте күчүнө кирген эл аралык келишимдерге каршы келбейт.

6. Каржылоо зарылдыгы жана булактары жөнүндө маалымат

Ушул Мыйзам долбоорун кабыл алуу республикалык бюджеттен кошумча финансылык чыгымдарды алып келбейт.

7. Жөнгө салуучулук таасирине талдоо жүргүзүү жөнүндө маалымат

Ушул Мыйзам долбоору көпчүлүк учурда колдонуудагы аба мыйзамдарын ИКАОнун стандарттары жана сунушталга практикасына ылайык келтирүүгө багытталган. Кыргыз Республикасынын Министрлер Кабинетинин 2022-жылдын 10-августундагы №444 токтому менен

бекитилген Ишкердик субъекттердин ишине ченемдик укуктук актылардын жөнгө салуучу таасирин талдоо Методикасынын 4-пунктунун 6-пунктчасына ылайык, эл аралык стандарттарга шайкеш келтирүүгө багытталган ченемдик укуктук актылардын долбоорлору каралып жаткан учурда ЖСТТ жүргүзүү талап кылынбайт.

**Кыргыз Республикасынын
Министрлер Кабинетине караштуу
Жарандык авиация мамлекеттик
агенттигинин директору**

А.И. Настаев